

VEGETACIÓ

La vegetació a Cunit és típicament mediterrània, donades les condicions geogràfiques del municipi que es caracteritzen per:

- Clima suau, amb poques gelades a l'hivern i calors moderades a l'estiu.
- Precipitacions molt irregulars i mal repartides en el decurs de l'any, amb una estació seca duradora de juny a mitjans d'agost.
- Notables ventades de mestral en les estacions equinoccials.
- Predomini del terreny calcari, rocallós, sòl poc profund i pendents considerables, a la zona muntanyosa.
- Terrenys de sedimentació a sòls més profunds als fons de valls i plana litoral.

Amb aquestes condicions la vegetació característica a Cunit és la màquia, tant de garric com de margalló. Les brolles litorals i calcícoles, força abundants prop del nucli urbà, són del tipus brolla de romaní i bruc d'hivern amb esteperola (*Anthyllo-cistetum clusii*).

De fet, aquesta comunitat de brolla és un grup de vegetació que deriva de la degradació de la pròpia màquia litoral, que li correspon a la resta del municipi, com a conseqüència dels efectes dels incendis forestals soferts al municipi i de la pressió antròpica.

Presenta poques espècies arbòries amb domini de les pinedes, amb exemplars aïllats d'alzines, oliveres, ullastres i garrofers. L'estrat arbustiu és especialment ric amb gran varietat d'espècies, des de les plantes aromàtiques, com el romaní, farigola, espígol, fins al margalló, l'espècie més característica o al llentiscle, una de les més abundants a Cunit. El substrat herbaci és molt abundant amb gramínies i plantes estacionals, que destaquen com a més espectaculars algunes espècies d'orquídies.

Comunitats forestals

La vegetació natural present en els espais naturals de Cunit està formada fonamentalment per matollars mediterranis termòfils, en diferents estats d'evolució vers una màquia estructurada de garric i margalló (*Ass. Querco-Lentiscetum*).

En la majoria de casos, aquestes formacions arbustives es troben cobertes per un estrat arbori més o menys dens de pi blanc (*Pinus halepensis*) i, en un nivell molt inferior, també per ullastre o olivera silvestre (*Olea europaea* var. *sylvestris*). En menor mesura trobem també garrofers (*Ceratonia siliqua*) "escapats" d'antics conreus abandonats. En racons més humits o de sòl profund trobem arboços (*Arbutus unedo*), mentre que en zones de careners i vessants rostos de muntanya no massa alterats és comú el càdec (*Juniperus oxycedrus*), mentre que la savina (*Juniperus phoenicea*) és -en general- força rara, sensible com és als incendis forestals.

(*Quercus ilex ilex*) i alzina carrasca (*Quercus ilex rotundifolia*), així com el marfull (*Viburnum*

Destaca per la seva curiositat i caràcter testimonial, la presència d'alzines (*Quercus ilex ilex*) i alzines carrasques (*quercus ilex ballota*, o *quercus ilex rotundifolia*) en indrets localitzats, generalment en fondals ombrívols, però també en d'altres indrets a priori més desfavorables.

En alguns indrets, com ara a la confluència de la riera de Cunit amb el fondo de Puig de Tiula, arriben a fer petits agrupament en semi-galeria de més de mitja dotzena d'exemplars. Pel que fa a l'estrat arbustiu que acompanya a la petita zona d'alzinar, està format per la màquia d'arboç (*Arbutus unedo*), alguns peus d'alzina

tnius), l'aladern (*Rhamnus alaternus*), el llentiscle (*Pistacia lentiscus*), el matabou (*Bupleurum fruticosum*) i el galzeran (*Ruscus aculeatus*).

Pel que fa a l'estrat arbustiu i lianoide, hi ha una notable presència del margalló (*Chamaerops humilis*), l'única palmera de l'Europa continental actualment protegida per la normativa catalana i europea, així com del llentiscle (*Pistacia lentiscus*), el garric (*Quercus coccifera*), l'aladern (*Rhamnus alaternus*), l'aladern fals (*Phyllirea media*), l'arçot (*Rhamnus lycioides*), l'arboç (*Arbutus unedo*), la gatosa (*Ulex parviflorus*), l'esparreguera (*Asparagus acutifolius*), el càrritx (*Ampelodesmos mauritanica*), la roja (*Rubia peregrina*) i l'arítjol (*Smilax aspera*), entre les espècies més freqüents i/o destacades. El conjunt de les formacions forestals les podem distingir, especialment des d'un punt de vista fisiognòmic, entre pinedes més o menys estructurades i matollars termòfils mediterranis. En la primera categoria podem distingir entre una pineda amb màquia, caracteritzada per la presència d'un sotabosc dens dominat pel llentiscle i altres arbustos que marca ja una tímida transició entre la màquia i l'alzinar litoral (*Ass. Querco-Lentiscetum subass. pistacietossum*).

Destaca la presència del margalló (*Chamaerops humilis*) - única palmera europea-, protegit per la legislació catalana. Trobem aquesta primera formació en les parts altes del terme, però també a baixa altitud i propera al mar, en alguns sectors de la meitat sud (muntanya del Clavera, i vesant sud de la Serra de Sant Antoni i també al Bosc de Cal Ros.

A continuació trobem pinedes amb sotabosc degradat o brolla, generalment per estassades excessives o altres perturbacions recents (com ara incendis), que es presenten sobretot al sud de la C-32.

Finalment, tenim les pinedes de recolonització recent, que solen ocupar terrasses o feixes més o menys abruptes i/o pedregoses (generalment antics garroferars abandonats), en estret contacte amb una pineda madura que forneix la llavor per a la recolonització. Aquestes pinedes incipients es caracteritzen per tenir una elevadíssima densitat de pinetons (15.000 peus/ha. i més) d'escàs port, que suposen un elevat risc d'incendi, sobretot en els indrets propers a vies de comunicació i urbanitzacions.

Les pinedes més o menys estructurades del municipi corresponen al codi 9540 Pinedes mediterrànies, naturals o antigues, de pi blanc (*Pinus halepensis*) i de pi pinyer (*Pinus pinea*). Les màquies menys densament arbrades i garrigues es troben en els terrenys mínimament conservats sobre careners i vessants rostos i tenen, malgrat el menor valor forestal o productiu, un valor botànic i de conservació tant o més rellevant que moltes pinedes, pel fet que les condicions més estrictes de manca de sòl i humitat i la major penetració de la radiació solar causat per l'absència d'un estrat arbori determinen una composició florística més propera a la de la comunitat típica de màquia litoral de garric i margalló. En aquest cas trobem recobriments d'entorn del 10% de margalló, els quals es troben a la vegada força més desenvolupats, fet que justifica la seva protecció (codi 5333 Garrigues i matollars mediterranis termòfils dominats pel margalló), ja recollida en el Catàleg d'hàbitats d'interès comunitari a Catalunya, elaborat pel Departament de Medi Ambient i el Ministerio de Medio Ambiente.

Aquesta màquia més pura o amb baix recobriment arbrat es troba sobretot a la Serra de Sant Antoni, més puntualment en el Bosc de Cal Ros i en zones d'aflorament rocós o tarteres exposades a l'W del Turó de la Garsa, al fondo de Cal Santó i al Turó de l'Avenc. També trobem encara garrigues o màquies amb un grau de degradació més elevat, en què abunda sobretot el garric o coscoll (*Quercus coccifera*) i l'arçot (*Rhamnus lycioides*) i on el margalló se situa generalment entre el 5 i el 10% del recobriment. Podem destacar la presència de comunitats de colonització, dins la sèrie de la màquia, en zones generalment

culminals amb una pedregositat absoluta i una absència de sòl importantíssima, constituïdes quasi exclusivament per l'arítjol (*Smilax aspera*) i el crespinel (*Sedum sediforme*).

En els indrets més baixos i humits hi apareixen elements de la comunitat Rubo-coriarietum, on hi dominen les bardisses (*Rubus ulmifolius*) i el roldor (*Coriaria myrtifolia*); així com, diversos peus de figueres (*Ficus carica*) i de lledoner (*Celtis australis*).

Comunitats arbustives (Brolla)

Les comunitats arbustives presents al territori cunitenc cal valorar-les fonamentalment com a fases degradades de la màquia, a la qual tendeixen sempre que no es produeixin novament perturbacions (sobretot incendis, però també moviments de terra i altres alteracions). Les brolles, pel seu caràcter oportunista, es troben en zones afectades per incendis o fortament estassades de manera que cal veure-les com a comunitats temporals en l'espai i el temps.

En el territori de Cunit les brolles que hi trobem corresponen a la pròpia dels indrets calcaris mediterranis litorals, caracteritzades per la presència del romaní (*Rosmarinus officinalis*) i el bruc d'hivern (*Erica multiflora*) (Al. Rosmarino-Ericion), així com una munió de petits arbustos, com ara la farigola (*Thymus vulgaris*) i diverses estepes (*Cistus albidus* i *C. salvifolius*). En funció de l'altitud, exposició i desenvolupament del sòl trobem diverses variacions, com ara la brolla de romaní mascle amb albada (*Anthyllido-cistetum clusii*), present en el carener sud de la Carrerada de Santa Coloma o, molt més freqüent, la brolla amb gatosa (subass. *Ulicetosum*). En els careners més elevats del nord del terme trobem també la bufalaga (*Thymelaea tinctoria*), per bé que no arriba a formar comunitats estructurades.

Altres espècies presents en aquesta comunitat de brolla, però amb un recobriment menys important són: la foixarda (*Globularia alypum*), la farigola (*Thymus vulgaris*), la botja d'escombres (*Dorycnium pentaphyllum*) i la gatosa (*Ulex parviflorus*).

Comunitats de praderies, ruderals i arvenses

Les praderies seques mediterrànies, tret de casos comptats, són també comunitats temporals vers formacions més estructurades. En la zona de Cunit trobem retalls de prats secs de llistó, en zones d'aflorament rocós i alterades pel foc (*Phlomidio-Brachypodietum retusii*), com ara certs indrets de la Serra de Sant Antoni i al bosc de Cal Ros. Més freqüents són els prats sabanoides d'albellatge (*Hyparrhenietum hirta-pubescens*), que poden atènyer alçades superiors a 1,5m, propis de sòls més humits, profunds i ben drenats, els quals proliferen sobretot en erms i zones incultes, amb un estrat herbaci baix més o menys ric segons l'indret i que és clarament indicador del caràcter arvense de l'indret.

En indrets amb sòls igualment rics i, a la vegada, alterats per moviments de terres, compactació, etc. predominen les formacions d'olivarda (*Inuletum viscosae*), pròpies dels erms de les zones planes i també de les zones degradades pel trepig, abocaments diversos, etc. tan característiques prop de les vies de comunicació.

Vegetació de ribera

En el terme de Cunit no arribem a trobar formacions vegetals riberenques ben constituïdes, principalment degut a la transformació ancestral del fondos per a l'ús agrícola, perquè les condicions edafoclimàtiques no ho faciliten i perquè les condicions de degradació d'aquests ambients persisteixen encara en molts indrets. La vegetació que trobem en les lleres gairebé sempre eixutes dels torrents cunitencs sol ésser similar a la que trobem en les àrees adjacents, per bé que generalment més esponerosa.

Malgrat tot, a la riera de Cunit, i en trams molt localitzats d'altres cursos intermitents, podem trobar fragments de bardissa amb roldor (Ass. Rubo-Coriarietum), comunitat de ribera degradada, caracteritzada per la presència d'un arbust força resistent a l'eixut i també a la perturbació humana com és el roldor (*Coriaria myrtifolia*) i l'esbarzer (*Rubus ulmifolius*), que

sol ésser l'espècie dominant. Generalment prosperen també en aquesta comunitat diverses plantes enfiladisses, entre les quals podem arribar a trobar excepcionalment l'heura (*Hedera helix*), de marcat caràcter submediterrani. En d'altres indrets degradats i alhora influïts per l'activitat agrària podem trobar-hi petites taques de canyar (*Arundo donax*), espècie d'origen americà establerta per la pagesia per la seva utilitat agrícola.

Es destacable, tot i que no es pot considerar com a formació de ribera, la presència de petites agrupacions d'alzines en alguns indrets propers a la Riera de Cunit, com a testimoni d'antigues formacions en galeria, que es donen típicament en aquests espais higròfils on l'alzinar té un caràcter clarament azonal. Cal ressaltar la presència d'alguns peus de boix (*Buxus sempervirens*) en els indrets més ombrívols i humits dels petits fondos feudataris de curs baix del Puig de Tiula, en orientació nord, en un espai en què només la intensa presència de feixes explica l'absència d'alzines.

Els conreus, les pastures i els erms

Els conreus ocupaven, fins la meitat del S. XX, la immensa majoria del terme. A Cunit hi eren ben representats els tres tipus de conreus tradicionals mediterranis: els cereals, la vinya i els fruiters de secà. Els cereals ocupaven els sòls més planers, humits i profunds, mentre que els fruiters de secà (sobretot garrofer) ocupaven les terrasses més o menys estretes de muntanya, sovint amb sòl prim i força pedregós. La vinya es trobava en una situació intermèdia. La urbanització creixent del municipi, a la segona meitat del segle XX, va anorrear una part dels sòls més fèrtils. D'altra banda, l'evolució socioeconòmica i la mecanització del camp van comportar progressivament l'abandó de les feixes estretes de muntanya, que tant esforç havien comportat als seus creadors.

Les comunitats agrícoles que es troben al municipi de Cunit es concentren en una zona central per sota de l'autopista C-32 (terres de la Baronia i voltants de la Masia de Cal Pla), juntament amb extensions més limitades de coreu a la plana que voreja la Riera de Cunit a llevant del Bosc de Cal Ros i al marge est de la carretera de Calriana, juntament a la Plana del Castell.

Actualment a Cunit resten fonamentalment camps de cereal (ordi i civada), vinya (*Vitis vinifera*) i alguns fruiters de fruita dolça (fonamentalment presseguers), amb exemplars aïllats de garrofers i ametllers. Destaquen algunes fileres d'oliveres prop dels marges, sobretot prop de la Masia de Cal Pla, que confereixen, malgrat tot, una gran bellesa a l'entorn rural. De tota manera, la superfície conreada segueix davallant i augmenten els erms, alguns dels quals són pasturats d'una manera més o menys intensiva.

En el cas de les parcel·les de vinya, aquestes es troben la major part de l'any llaurades i per tant la comunitat de vegetació arvense (agrícola) que porten associada és molt esporàdica. En els marges dels límits de les parcel·les d'aquestes unitats de vinya s'hi desenvolupa una comunitat arvense de secà (*Diplotaxion*) representada per la comunitat de ravenissa blanca (*Diplotaxis erucoides*), i/o lleterassa de camp (*Diplotaxietum erucoides* s.l.) amb la subass. *diplotaxietosum*, on s'hi poden observar altres espècies com la canyota (*Sorghum halepense*), la corretjola (*Convolvulus arvensis*), el boixac de camp (*Calendula arvensis*), els lletsons (*Sonchus* sp) o el gram (*Cynodon dactylon*).

Pel que fa als erms, podem distingir entre:

- Feixes o terrasses recentment abandonades, generalment ocupades per brolla de romaní amb bruc d'hivern i abundant gatosa (*Ass. Rosmarino-Ercion ulicetosum*) amb una recolonització incipient de pi blanc, pròpies de zones rocalloses i de relleus abruptes (generalment antics camps de garrofers).

- Zones també rocalloses de plana, en què l'abandó dels conreus arboris ha dut a una formació de prats secs adevesats, amb escàs recobriment de pi blanc i una presència abundant de llistó (*Brachypodium retusum*) i altres gramínies.
- Zones de plana de sòl relativament profund o superficialment poc pedregós, ocupades per prats sabanoides d'albellatge i altra vegetació arvense.
- Zones ermes nitròfiles o remogudes, ocupades per vegetació ruderal i nitròfila.
-

A les vores de les carreteres i, especialment, als talusos de l'autopista trobem superfícies pràcticament desprovistes de vegetació, si bé tenen una escassa representació sobre el territori.

A la línia costanera podem encara afegir-hi la categoria de sorrals desprovistos de vegetació, atès que l'escassa amplada de la platja i, sobretot, l'ús intensiu que se'n fa és incompatible amb la implantació i/o manteniment de comunitats vegetals psammòfiles pròpies d'aquests indrets.

Els guarets són pràcticament inexistents, si bé podem identificar com a tals alguns conreus de cereals no sembrats, alguns dels quals són intensament pasturats. La vegetació que trobem en aquests espais és la típica arvense mediterrània, dominada per la ravenissa blanca (*O. Diplotaxion erucoidis*)

La platja

La platja de Cunit es troba fortament condicionada per l'ús intensiu turístic que s'hi dona, així com per la urbanització contínua de la zona de rereplatja. En aquestes condicions esdevé un espai lliure molt valuós des d'un punta de vista socioeconòmic, si bé naturalísticament parlant es pot considerar un indret pràcticament abiòtic. En indrets molt localitzats podem trobar encara algun vestigi de vegetació psammòfila especialment soferta, de caire colonitzador, com ara l'esperobolus (*Sporobolus arenarius*), o bé de caire lleument nitròfil, com el rave de mar (*Cakile maritima*) i el melgó (*Medicago* sp.). Arran d'aigua trobem únicament algunes algues verdes filamentoses (*Enteromorpha* sp), arrelades en les pedres d'escollera o de defensa de la platja.

Arbres monumentals i elements de vegetació singular de Cunit

Malgrat que no es disposa d'un catàleg d'arbres monumentals i espècies de flora interessant de Cunit, es considera l'existència de més de cinquanta espècies arbòries, la major part de les quals exòtiques o plantades en els espais verds del municipi. Així mateix s'identifiquen un cert nombre d'arbres de dimensions relativament notables, entre els que destaquen els següents exemplars:

- Tres margallons (*Chamaerops humilis*) , de port arbori, situats a la Masia de Sant Antoni, a tocar de la riera de Cunit.
- Dos llentiscles (*Pistacea lentiscus*) de port arbori situats a la masia de sant Antoni, encara que un va quedar seriosament danyat en el incendi del 10 d'abril de 2005.
- Un pi blanc (*Pinus halepensis*) situat també a la Masia de Sant Antobi queq va sobreviure al incendi esmentat.
- Una alzina (*Quercus ilex ilex*) situada a la part alta de la urbanització dels Jardins de Cunit a tocar amb els Rosers, malgrat que els treballs de neteja d'una parcel.la continua la van danyar notablement (abril 2006).
- Una alzina (*Quercus ilex ilex*) de gran port i altura situad dins de la zona verda del C/. Aquari just a l'entrada de Costa Cunit.
- Diferents exemplars aïllats d'alzina carrasca (*Quercus ilex ballota* o *rotundifolia*) que es troben en una obaga del marge dret de la carretera d'accés a Costa Cunit. .

Alzina Carrasca. Fondo de Puigdetiula

- El grup d'alzines carrasques situat a la confluència del fondo de Puig de Tiula amb el camí d'accés a la masia del mateix nom.
- Un exemplar aïllat de pi blanc (*pinus halepensis*) de més de 45 cm de diàmetre, situat al sud de la Serra de Sant Antoni que sobreviu, amb dificultat, a tres incendis (maig 1997, agost 2001 i abril 2005)
- Un exemplar d'estepa blanca (*Cistus albidus*) que se situa al marge E de la rasa del Torrent de la Creueta que drena la C32, al costat del marge de la finca de La Baronia.
- Pel que fa als elements de vegetació agronòmic d'interès paisatgístic, mereixen destacar-se les rengleres d'oliveres que ressegueixen les feixes dels conreus, que trobem, entre d'altres, a la zona superior del Fondo del Cove, a la carretera de Cunit a Clariana i al SW de la Serra de Sant Antoni.
- Altres espècies de flora molt destacades al municipi són dues espècies catalogades com a raríssimes: l'api salvatge (*Apium leptophyllum*) i la cervina menuda (*Coronopus didymus*). Així mateix s'identifiquen un parell d'espècies d'orquídiades: *Ophrys lutea* subsp.*lutea* i *Ophrys fusca* subsp.*fusca*.
- S'ha detectat la presència de la garlanda (*Vicia cracca* ssp. *tenuifolia*) a l'alçada de la Masia de Sant Antoni.
- S'ha observat l'espècie rara indiana (*Aster sedifolius*) a la Serra de Puig de Tiula.

Espècie protegida

Cal considerar que el margalló (*Chamaerops humilis*), espècie pròpia de la màquia litoral i present en abundància i bon estat de conservació en alguns indrets del terme municipal, és una espècie protegida per la legislació catalana (Ordre de 5 de novembre de 1984, sobre protecció de plantes de la flora autòctona amenaçada de Catalunya, DOGC 493, de 12-12-84). Es tracta de l'única espècie de flora protegida del municipi.